

Ово пак нарочито у његовим већ поменутиим интересантним разматрањима о друштвеној својини у нашем праву (са претходним освртом на државно-капиталистичке својинске односе). Извесни материјали су, наиме, изложени опширније него што би то, мислимо, за један уџбеник стварног права уопште узевши било нужно (в. с. 60—80). Ту управо има ствари којима би, онаквим како су дате, по нашем мишљењу, пре било место у економској политици или политичкој економији (на пример, излагања о трошковима пословања, о компетенцијама већа произвођача и сл.). Наравно, ствар је мере. А грађанско право је, да тако речемо, свуда код своје куће, нарочито када се расправља о друштвеној својини као једноме уистини централном, доминантном и готово свеобухватном проблему наше данашње правне теорије. Иначе, ако би смо у нашим уџбеницима сувише обухватили из оквира других научних дисциплина, могло би лако у току даљих студија долазити и до понављања.

Читајући са пажњом ову књигу проф. Гамса и оцењујући у њој опште прихваћени метод и начин излагања, често преовлађује утисак да имамо пред собом једно право теоријско односно научно дело у ужем или строжијем смислу речи, нарочито уколико се тиче разматрања постојеће правне проблематике о друштвеној својини. Али, она с друге стране представља једну веома добру и сигурну основу за жељено увођење студената у теоријска и практична знања и методе научног рада, тј. за буђење њиховог интересовања за један такав рад.

Др. Адам П. Лазаревић

A. B. Plopol: *JURISPRUDENCE COMPAREE SUR LE REVENU IMPOSABLE. Allemagne-Angleterre-Belgique-Canada-États Unis-France-Italie-Suisse.* (Archives internationales de finances publiques, t. 3 — Directeurs: M. Masoin, E. Morselli, F. Neumark, L. Trotabas), Padova, 1960, Cedam et autres, 214 pp.

У овој фази оријентације неких западноевропских држава ка економској интеграцији питање могућности усклађења њихових фискалних структура развило се у један од врло актуелних проблема међународне економске политике. Њему је намењен знатан број студија научних колектива и монографија економиста из целог света. Међу овим пионирским радовима у првом плану стоје публикације *Међународних архива за јавне финансије* у којима је низу знатних финансијских стручњака дата прилика да из разне оптике посматрају питање хармонизације пореских система у регионалним заједницама које се стварају у Европи (С.Е.С.А., С.Е.Е., Euratom).

После импозантне анкете о течевини у 20 репрезентативних држава (*Enquête sur l'imposition des revenus industriels commerciaux et professionnels*, 1954) и упоредне анализе пореза на промет у 18 разних држава (*Impôts sur transactions transmissions et chiffre d'affaires — Problèmes du Marché commun et de l'intégration internationale*, 1959) недавно је у последњој књизи исте едисије објављена компаративна јуриспруденција о пореском дохотку у осам капиталистичких земаља (наведених горе). Мада у њој није непосредно третирано питање интеграције, материја коју обрађује блиска је том домену.

У овом раду доходак није посматран у свом комплексном економском изразу; изолован је само један елемент његов — основица. Уз то за појам дохотка нису коришћени текстови закона већ пресуде судова и институција надлежних за пореске спорове у односним земаљама. Пошав од тога да законодавства, практично без изузетка, избегавају да формулишу општу дефиницију о порески способном дохотку („појму који је скоро увек и свуда неодређен и небулозан“ — у предговору Морселна) писац је сакупио близу

440 пресуда и одлука у којима су садржане разне интерпретације појма пореског дохотка.

Збирци ове јуриспруденције претходи краћа упоредноправна анализа у којој је аутор изнео данашњу праксу у погледу утврђивања појма бруто односно нето дохотка. У једном успешном синтетичком прегледу прикупљеног материјала приказана је велика шароликост те праксе и наведен низ одлука из којих се види да се у разним пореским системима основице пореза на доходак заснивају на елементима разне природе и карактера, који у крајњој секвенци доводе до резултата, често из основа различитих. На пример, код утврђивања бруто дохотка. Некад је тешко диференцирати сам доходак од увећане имовине (депресијација новца). Отуда у науци појава две велике теорије од којих једна усваја начело „сталних извора“ а друга „увећане активе“; што је опет одвело подвајању праксе: у В. Британији увећање активе се не опорезује порезом на доходак, у Француској међутим се опорезује, у САД исто тако — али не прогресивном већ блажом пропорционалном стопом. Иди случај који је код нас везан за порез на повремене приходе (подоблик пореза на доходак). Изоловане операције (коњујктурне добити) опорезују се као код нас још у Француској и САД; у осталим државама оне су слободне од овог пореза, јер представљају увећање активе. У раду су затим наведене аналогије и разлике које настају услед ефекта који на увећање бруто дохотка остављају разни конститутивни елементи: обештећења разних врсти, разлике створене продајом некретнина, берзанске операције, добити на девизним курсевима, субвенције и др.

По правилу свуда се нето доходак узима за основу доходарине. О таквом доходу говори се у другом делу рада, где су изложени — са пуно умних напомена ауторових — оци расходи који се признају као „одбитне ставке“, на супрот онима који се у пракси као такви не прихватају. Ако код формирања нето дохотка и има неког размимоилажења у јуриспруденцији посматраних земаља, ипак се овде да запазити већа униформност него код утврђивања бруто дохотка. Општи и производни трошкови, накнаде за рад, камате пословања, амортизација, провизије, пословни губици и др. — више мање свуда су и на хомоген начин прихваћени као дедукције од основе. Опажа се ипак изостанак категорије „плаћени порези“. У теорији тај фактор је јако контроверзан те се могло очекивати да ће га ова документација некако осветлити.

Сама збирка одлука — којој је резервисан последњи и претежни део публикације — систематизирана је по узрочним елементима који делују на доходак, а у том оквиру класифицирана је по државама. Образложења и мотиви које садржи већином су оригиналан текст судећег органа, док су остали прерада ауторова, али дати са прецизношћу и ауторитетом (писац је адвокат и стручњак за пореско право).

Материјал који је објављен у овом раду не изазива полемику: он хладно региструје дата која постоје, праксу која се примењује у свету. Мислимо да је добро упознати те правне преседане јер могу (независно од друштвеног система) користити правницима и посебно законодавцу који се не ретко срећно инспирисао резултатима јуриспруденције.

Ј. Ловчевић

Петко Стајнов: ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ НА ВОДНОТО СТОПАНСТВО В НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, София, 1957, Издание на българската академия на науките. 187 стр.

1. — Аутор начелно полази од становишта да и водно право одражава класни карактер одређене државе и датог правног система у целини. Констатује, међутим, да нема и да не може бити јединственог или једно-